

“De lekker eten winkel”
Keurslagerij Kuenen

“Slagerij van het jaar”

Dorpsstraat 66, Ruurlo

www.lekkeretenwinkel.nl

Hypotheeken én voordelige
verzekeringen onder één dak
Natuurlijk bij Univé Oost!

Onze hypotheekvoordelen:

- Lage rentetarieven
- Keuze uit een breed assortiment van hypotheeken
- Snelle verwerking van uw aanvraag
- Sluit aan op uw wensen en mogelijkheden

Onze levensverzekeringen:

- Nabestaandenplan
- Lijfrente
- Pensioen
- Uitvaart
- Beleggingen

UNIVÉ
VERZEKERINGEN

Daar plukt u de vruchten van!

Univé Oost - Telefoon (0547) 36 70 00

Markelo, Burg. de Beaufortplein 13 • Ruurlo, Stationsstraat 12
Lochem, Graaf Ottoweg 18 • Delden, Langestraat 5

www.unive.nl

Woonpresentatie

Burg. de Beaufortplein 13, 7475 AG Markelo
Telefoon: (0547) 36 36 36

Stationsstraat 12, 7261 AD Ruurlo
Telefoon: (0573) 47 19 91

www.oosterhavemakelaars.nl

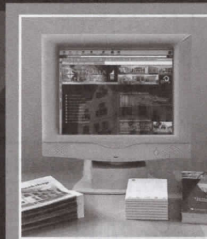
OOSTERHAVE
makelaars o.z.

THOMA
MAKELAARS

THOMA & BENNIK'S
LANDERIJENBUREAU
Lochem - Gorsseel

www.thoma.nl
Dé huizen-site van Oost Nederland

Exclusieve service van
Thoma Makelaars

Alle woningbrochures
online en direct te downloaden

15.000 hits per week!

Kom naar één van onze vestigingen voor een gratis
exemplaar van één van onze brochures Harmonieus Wonen.

LOCHEM
Pr. Bernhardweg 7
T 0573 222 444
E info@thoma.nl

RUURLO
Woonwinkel
Kerkplein 20
T 0573 453 444

www.thoma.nl

LOCHEM • APeldoorn • BORCULO • BRUMMEN • DEVENTER
DOETINCHEM • EERBEEK • GORSSEL • RUURLO • RIJSSEN

Onder d'n Kroezeboom

Kwartaaluitgave van de Historische Vereniging

Old Reurle

Jaargang 2008, nr. 2 (juni 2008)

Van de voorzitter

Wanneer ik dit schrijf regent het na een lange periode van warm en droog weer. Juist gisteren zijn wij met de bus naar Duitsland geweest, waar wij burchten en kastelen hebben bekeken onder leiding van Jan Berends en chauffeur Vincent. Een mooie dag, zoals u kunt lezen in het reisverslag verderop in deze uitgave. Een aanrader voor de volgende keer!

Wij hebben ons inziens een mooi seizoen gehad. Helaas kwam één spreker een dag te laat. Jammer, maar u hebt het die avond zeer sportief opgenomen, waarvoor onze dank. Op 12 maart, op onze laatste avond met Arie Ribbers, is Ineke Brinkhuis uit het bestuur gegaan en wij hadden toen nog geen kandidaat. Inmiddels hebben we Ina Hummelink bereid gevonden om in ons bestuur plaats te nemen. Zij heeft al een bestuursvergadering meegemaakt en is ook mee geweest met de busreis naar Munsterland. Wij zullen haar voordragen om gekozen te worden in de eerstvolgende thema-avond waar dan een korte ledenvergadering aan vooraf zal gaan.

Op 15 februari 2009 bestaat onze vereniging 25 jaar. Dit gaan wij met ons allen vieren. Hoe? Daar zijn wij over aan het denken en misschien kunt u ons daar wel mee helpen. Heeft u een goed idee of wilt u meewerken aan dit jubileum, dan horen wij dit graag. Even een berichtje naar een van onze bestuursleden.

Het archief krijgt al een beetje gestalte. We zijn inmiddels begonnen om alle informatie uit het archief van Frits Toevank uit te zoeken en digitaal te verwerken. We werken er met twee personen regelmatig aan. Het is een flinke klus en we zullen nog wel een hele tijd nodig hebben om alles te verwerken. Op onze website www.oldreurle.nl en in de Kroezeboom zullen we u op de hoogte houden.

Inmiddels staan de vakanties al weer voor de deur en wij wensen iedereen dan ook een hele plezierige vakantie toe.

Tot de volgende keer.
Dinant Chr. Weenk.

Winterprogramma 2008-2009

8 oktober 2008

Dhr. Jans uit Lochem komt vertellen over volkskunde en Achterhoeks boerenleven, naar de boeken en verhalen van meester Heuvel. Daarbij komen ook verschillende boerderijtypen in de Achterhoek aan de orde.

Over de rest van het programma leest u in de volgende uitgave van 'Onder d'n Kroezeboom', die begin september verschijnt. De data kunnen we wel alvast geven, traditiegetrouw is dat de tweede woensdag van de maand:

12 november 2008

10 december 2008

14 januari 2009

11 februari 2009

11 maart 2009

De bijeenkomsten vinden zoals altijd plaats bij De Luifel, Dorpsstraat 11. De aanvang is in alle gevallen 20.00 uur, met uitzondering van de bijeenkomst van 11 maart 2009. De aanvang is dan 19.30 uur, in verband met de jaarvergadering die deze avond vooraf gaat aan de lezing. Ook een excursie staat uiteraard weer op het programma, maar daarover wordt u ook in de loop van het seizoen geïnformeerd.

Oostgelderse Contactdag 2008

Op zaterdag 20 september 2008 wordt voor de 13^e keer de Oostgelderse Contactdag voor Genealogie, Boerderij- en Streekgeschiedenis gehouden.

Dit jaar staan op de Contactdag de grensoverschrijdende familiecontacten centraal. In de afgelopen eeuwen kwam arbeid over de grens veelvuldig voor. Dit leidde heel vaak ook tot huwelijken over de grens en nakomelingen met voorouders aan beide zijden van de grens. Voor genealogen levert dit extra zoekwerk en vaak interessante contacten op. Om deze genealogen op weg te helpen zijn op deze Contactdag informatiebronnen van beide zijden van de grens (Oost-Gelderland en Westfalen) aanwezig.

Als standhouders treft u aan genealogische, oudheidkundige en cultuur-historische verenigingen uit zowel Oost-Gelderland als het aangrenzende Westfalen. Verder musea die zich

bezighouden met boerderij- en streekgeschiedenis, uitgeverij van (streek)geschiedenis, regionale archieven, bibliotheken, aanbieders van genealogische computerprogramma's, antiquariaten enz.

De Contactdag wordt gehouden in het Cultureel Centrum "De Bron", Buitenschans 1, 7141 EK Groenlo. Bezoekers zijn welkom van 10.00 tot 16.00 uur. De toegang is evenals de vorige keren weer gratis.

Deze Contactdag wordt gezamenlijk georganiseerd door de volgende organisaties:

- Oostgelderse Stichting voor Genealogie en Boerderijonderzoek (OSGB);
- Nederlandse Genealogische Vereniging, afdeling Achterhoek en Liemers;
- Oudheidkundige Vereniging Groenlo;
- Landeskundliches Institut in Vreden, Duitsland.

Voor nadere inlichtingen over deze Oostgelderse Contactdag kunt u terecht bij de voorzitter van de Werkgroep Ben Verheij, tel. 0544-462032 (e-mail: btmverheij@planet.nl) of Johan Hiddink, tel. 0318-618618 (e-mail: jenghiddink@hetnet.nl).

Correctie

Aan het eind van het jaarverslag van de Archeologische Werkgroep Old Reurle zijn de adresgegevens van secretaris Henk Meulenveld niet helemaal correct vermeld. Hierbij de juiste gegevens:

Henk Meulenveld
Laarbraakweg 1a
7261 KE Ruurlo
Tel.: 0573-491319
Mobiel: 06-20457634
E-mail: henk.meulenveld@wsx.nl

Oude foto

Op de twee oude foto's die we in de vorige Kroezeboom hadden geplaatst zijn helaas geen reacties binnen gekomen. Misschien moet u er nog eens een blik aan wagen, want we blijven uiteraard nieuwsgierig.

Bezoek aan Landesburgen en Nienborg in Noord-Munsterland

Tijdens het reisje onder leiding van Jan Berends op 15 mei jl. zag bestuurslid Jaap Holtslag mij met mijn schriftje, pen en fototoestel bezig en dacht waarschijnlijk: 'Ha! een slachtoffer voor een verslag in d'n Kroezeboom' en zei mij dus dat ik dat mooi zou kunnen doen. Vertelde hem dat het een verslag voor mijzelf werd en dit nog nooit voor anderen had gedaan. Maar ja, iemand moet het doen, dus onder voorbehoud van fouten doe ik een poging.

Willy Braakhekke

's Morgens is iedereen op tijd aanwezig en de bus mooi vol met verwachtingsvolle mensen die zich voelen of ze op schoolreisje gaan. We worden verwelkomd door chauffeur Vincent, die verder de dag doorgaat als 'Vincent van Gogh'. Onze reisleider is als vanouds Jan Berends, maar deze wil vandaag dan wel als Jan Steen verder gaan (mochten we zijn naam vergeten zijn).

Bij Zwillbrock de grens over en daar krijgen we uitleg over het ontstaan van het prachtige barok kerkje en het klooster dat er vroeger stond. Evenals over het Zwillbrockerveen, waar je prachtig kunt fietsen of wandelen en waar je ook flamingo's kunt zien in het wild. Ze broeden hier niet alleen, maar verblijven er het hele jaar. Er wordt ons vervolgens verteld hoe de dag gaat verlopen en ons geheugen wordt opgefrist over de voorafgaande lezing over dit reisje.

Nienborg

Allereerst doen we Nienborg bij Heek aan, waar op het ovale middenplein geen ridderspelen meer worden gehouden maar waar je tegenwoordig braaf in de kerk naar de preek mag luisteren. In 1198 werd de Landesburg Nienborg (nieuwe burcht) opgericht. Er zijn nog enkele oude gebouwen, waarvan enkele bewoond worden. De Nienborg is sinds 1989 verblijfplaats van de Landesmusikakademie van Noordrijn-Westfalen. In 1998 vierde Nienborg zijn 800-jarig bestaan.

We komen langs een watermolen aan de rivier de Dinkel met een standbeeld van de heilige Nepomuk. Hier zou vroeger een linnenweverij

geweest zijn. Er werd ook wol tot vilt verwerkt en er was een urinelooyerij voor de lakenindustrie.

Via Ochtrup naar Welbergen

Het gaat verder door Ochtrup, vroeger een textielstad met nu nog één fabrieksgebouw in verval met op de gevel het jaartal 1890. Bekend is de stad ook vanwege zijn steengoedpotten en de Ochtruper nachtegalen (dit zijn stenen fluitjes).

Verder over de B 54 staat al snel aan de rechterkant van de weg een bordje naar de Wasserburg 'Welbergen'. Vlakbij de parkeerplaats staat 'der Alte Posthof', een herberg gebouwd in 1598. Het stond eerder aan een kruising van een postweg-hessenweg en werd in 1966 door de 'Bertha Jordaan-van Heek Stichting' (waarover later uitleg) gekocht en hier weer opgebouwd om er weer een Gaststätte te kunnen hebben. De oude herberg, welke op deze plaats stond stamde uit 1665 en was kleiner. Het is een zogenoemd Vierstander/vakwerkhuis met twee nog originele haardvuren. Ook is er de jachtkamer. Hier doen we ons tegoed aan 'Kafée mit Kuchen', waarna we een wandeling maken langs de grachten van de nabij gelegen Wasserburg 'Welbergen'.

Huis 'Welbergen' is een oud Westfaals adels-huis dat al in 1282 genoemd wordt, maar waarschijnlijk al veel eerder ontstaan is. Het smalle laatgotische onderkelderde huis werd in 1570 naar de voorzijde toe uitgebouwd tot een groot eenvoudig huis in renaissance stijl, omgeven door een grachtensysteem. De laatste eigenaren waren het echtpaar Jordaan-Van Heek. Het

echtpaar kwam uit Amsterdam waar hij bankier was en zij verdienstelijk schilderde. Zij bleven kinderloos en toen in 1960 mevrouw Jordaan als laatste stierf ging het geheel over in een stichting die haar naam draagt. De stichting draagt de zorg voor het behoud van huis 'Welbergen' als historisch bouwwerk en als plaats voor streekgebonden zaken, oudheidkunde en uitwisseling van kunst en wetenschap tussen Duitsland en Nederland.

Tussen 1962 tot 1966 is het huis gerestaureerd, waarbij de stucplafonds van 1724 eruit moesten maar er later toch weer in terug geplaatst konden worden. In salon 1 en 2 zagen we prachtige Amsterdamse klokken, veel portretschilderijen van vroegere bewoners en enkele schilderstukken door mevr. Jordaan vervaardigd. Ook een verzameling oranje bordjes. We verlieten het huis, gingen over de ophaalbrug en de oude oliemolen met onderslagwaterrad. Molenmakersbedrijf Groot Wesseldijk uit Lochem is daar nu onder meer aan het res-

taurieren. Op de brug weer een Nepomuk beeld. De zon schijnt weer en de bus vertrekt naar Burg Steinfurt.

Stad en burcht Steinfurt

Wij mogen een half uur wandelen in het stadje Steinfurt dat ook fraaie vakwerkhuisen heeft, een universiteit in een gotische kerk, een blauwdrukkerijtje en een prachtige ingang deur van een apotheek. Burg Steinfurt zien we alleen op afstand, er zijn slechts af en toe rondleidingen. Tegenover het mooie poortgebouw ervan staat nog de oorspronkelijke watermolen, waar we ons tegoed deden aan een koud en warm buffet, heerlijk! Afwassen was er niet bij gelukkig.

We zijn hier aan de rivier de Aa waar ze, om 3,5 meter hoogteverschil met de slotvijvers te overbruggen, over een lengte van 84 meter vierenveertig keientrappen hebben aangelegd voor de vissen, een zogenoemde vistrap.

Het fraaie stadhuis in het plaatsje Horstmar (foto: Willy Braakhekke)

Verder gaat het naar Horstmar via het Baumberger gebied. Hier wordt baumberger zandsteen gewonnen, met zijn kenmerkende gelige kleur. Aan de linkerkant passeerden we Haus Alst waar graaf Westerholt woont. Dit goed is niet te bezichtigen maar je kunt er volgens 'Jan

Steen' goed wandelen. De burcht is al bekend in 1150, maar wordt in 1624 opnieuw opgetrokken uit rode steen afgewisseld met de gelige baumberger steen en heeft verder de Nederlandse speklagentechiek uit de Nederlandse renaissance. Het landschap is hier glooiender.

Horstmar, stad van de burghuizen

We komen Horstmar binnen door de Munsterpoort en stappen uit bij de kerk. Op 500 meter afstand ligt de vroegere Bischofsburanlage 'Hustmere' die in 1633 belaagd werd en in brand is gegaan. In het stadje woonden de verdedigers van de burcht in acht burchthuizen of Burgmannshöfe. Zij waren tevens de heren van de stad. Zij verwierven in de loop der tijden zoveel macht, dat ze zelfs hun heer, de toenmalige bisschop, de toegang tot de stad ontzeggen konden.

We wandelen langs de vier nog bestaande huizen en beginnen bij 'der Sendenhof'. Deze is gebouwd aan de enige nog behouden toegangstoren van de stad, op 200 meter afstand van de burcht. Aan de 'Sendenhof', die tegen deze middeleeuwse poort aangebouwd is, wordt goed zichtbaar hoe nauw de burgmannen bij de verdediging van de stad en de burcht verbonden waren.

Vervolgens komen we bij de 'Mervelder Hof', in 1561 gebouwd met drie vleugels waarvan er in de 18e eeuw weer één werd afgebroken. Er is veel baumberger zandsteen gebruikt met weer de speklagenteknik in de gevel. Het huis is goed gerestaureerd, je kunt de geschiedenis als het ware van de gevel af lezen. Mooi vond ik ook de roepsteen naast de toegangspoort; een ingemetseld dierenkop ornament waarbij de mond een sleuf is (lijkt op een brievenbus). Hierdoor vroeg het personeel wie er aan de poort stond: 'Werda?' - wie is daar?

Dan naar de 'Borchorster Hof' aan de zuidring. Dit is de oudste van de acht. De ingang heeft twee stenen pijlers met vazen. Het kort voor 1800 verbouwde hoofdgebouw is interessant door zijn trapgevels. Al wandelend komen we dan bij 'Der Münsterhof'. Rond 1550 gebouwd moest het de oostelijke toegang tot de stad verdedigen. Aan de toegangspoort herinneren nu alleen nog twee 'Torpfeiler' (pilaren), welke uit 1770 stammen en uit een Stift in Metelen komen en hier geplaatst zijn in 1817. De hof wordt nu gerestaureerd. De façade heeft tien grote stenen kruisvensters. Aan de zijkant van het gebouw zijn de steunberen nog te zien. De muur langs de straat is gedateerd in 1662. Na weer een korte wandeling met mooie gevels komen we dan bij 'das Alte Rathaus' met zijn fraaie vakwerk. De bovenetage van 1571 is op een veel oudere onderverdieping, waarschijnlijk 13^e eeuw, gebouwd.

Na nog even een blik in de gotische hallenkerk verlieten we Horstmar, dat in een dal ligt zodat

we bovenop de heuvel nog een mooi uitzicht op het stadje krijgen. Wie er nog eens heen wil moet eens kijken op het internet onder www.Horstmar.de, er zijn 22 fiets- en wandelroutes.

We passeren vervolgens 'Schloss Darfeld' dat een Italiaanse bouwstijl heeft. Het ligt bij de plaats Ros-Darfeld (richting Coesfeld), er is een parkeerplaats en je kunt er wandelen.

Sloss Varlar

Onze laatste stop en wandeling is bij 'Schloss Varlar'. Dit slot is 700 jaar lang een klooster geweest en tot het in de napoleontische tijd geconfisqueerd werd. Tegen het einde van de 14^e eeuw behoorden tot Varlar 85 boerderijen, 300 jaar later waren het 440 pachtboerderijen. Voor de bevolking in de buurt was het van voordeel om in de buurt van een klooster te wonen omdat het een ziekenhuis had en er veel arme mensen opgenomen werden. Het klooster gaf ook impulsen tot verbetering van de akkerbouw. Na de opheffing van de onteigening werd Graf zu Salm-Grumbach de bezitter. Het vroegere klooster werd verbouwd, een deel afgebroken. Behouden bleef onder andere de ridderzaal. De kloosterkerk en een naast gelegen gebouw werden in 1821 afgebroken. In 1828 kreeg de oostelijke gevel een nieuw aanzicht. In 1896 kwam op het gebouw een nieuwe verdieping met zolderkamers. Aan de zuidkant werden trappentorens gebouwd. Het wordt nu bewoond door Fürst Philipp Otto Salm-Horstmar en zijn familie.

Het slot wordt omgeven door enorme waterpartijen en parken. Varlar verhuurt huizen, kantoorruimtes enz. en verkoopt veel soorten hout zoals zaaghout, furnierhout, papier en brandhout. Net als kerstbomen. Ook is er vlees van wild te koop. Tip: op de internetsite www.Wasserburgenseite.de staan 19 kastelenroutes, voor wie nog eens vaker een dagje die kant op wil.

Via Oeding en Winterswijk worden we weer keurig door 'Vincent van Gogh' naar De Luifel gereden. Ook 'Jan Steen' heeft vandaag zijn huishouden tot bijna op de minuut op orde en een leerzame mooie tocht voor ons georganiseerd. Zoals we dat natuurlijk ook van hem gewend zijn.

Chauffeur Vincent, Jan Berends en bestuur van Old Reurle: nogmaals hartelijk dank voor deze fijne dag!

De schattingen in Gelre tussen 1494 en 1496

Na de pondschatting van 1492 (zie Onder d'n Kroezeboom nr. 3 in 2007) kreeg het scholtambt Zutphen in de jaren daarna nog eens te maken met vier schattingen: een in 1494, twee in 1495 en nog een in 1496. De opbrengst van de eerste en de laatste, de zogenoemde Meurse schattingen, was bedoeld als losprijs voor Bernard, graaf van Meurs, die sinds 1492 als gijzelaar in Frankrijk verbleef in de plaats van hertog Karel van Gelre. Een overzicht van de bewoners van Ruurlo en hun bijdrage aan de schatting van 1494.

Willem Elschot

Karel van Egmond was aanvankelijk in dienst van koning Maximiliaan van Oostenrijk en in die hoedanigheid was hij tijdens de slag van Béthune in 1487 in Franse gevangenschap terecht gekomen. Om hem vrij te krijgen moest een losgeld betaald worden van 80.000 goudgulden. De Gelderse steden en graaf Vincent van Meurs (het graafschap Meurs lag oostelijk van Roermond, zie kaart) brachten dit voor een groot gedeelte op. Echter niet volledig, zodat Karel in 1492 wel vrij kwam maar de kleinzoon van Vincent, Bernard van Meurs, diens plaats in gevangenschap innam tot het volledige losgeld betaald zou zijn. En dat zou nog jaren duren.

Deze Karel van Egmond was niet van plan zich te onderwerpen aan de Bourgondisch-Habsburgse vorsten (Maximiliaan van Oostenrijk en zijn vrouw Maria van Bourgondië), die Gelre bij hun gebied wilden inlijven. Behalve onder de voorwaarde dat hij de status zou krijgen van hertog van Gelre en graaf van Zutphen. Maar dat gunden de vorsten hem niet, omdat hij dan teveel macht zou krijgen binnen hun rijk. Zodoende moest hij steeds aanvallen van hun kant pareren en trok hij zelfs ten strijde om zijn gebied ten koste van het Habsburgse rijk uit te breiden. Hij verzekerde zich van de steun van de steden in Gelre, die hij op zijn beurt veiligheid zou bieden in ruil voor schattinggeld dat hij nodig had voor het losgeld en zijn troepenmacht. Vandaar de schattingen in 1494 en 1496, de informatie over de schatting in 1494 is terug te vinden in GA 0001 – 1022 (microfilm 1234). De twee schattingen in 1495 waren nodig om het beleg van slot Baer (bij Lathum) te bekostigen, want daar zat Johan

van Egmond, die het met de Habsburgers hield. Het kasteel werd ten slotte met de grond gelijk gemaakt.

Die van 1494 in het richterampt van Ruurlo
Bernt van Holthuessen, de scholtus van Zutphen, was op zondag 4 mei 1494 door het Hof van Gelre te Arnhem aangewezen als schatmeester in het Kwartier van Zutphen. Dat wil zeggen dat hij verantwoordelijk was voor de inning en de afdracht van de gelden in de twee delen van het Kwartier, namelijk het Drostambt en het Scholtambt van Zutphen. Het voert hier te ver om het verschil tussen deze twee ambten uit te leggen. In het kort komt het hierop neer dat zowel de drost als de scholt de hoogste ambtelijke vertegenwoordigers waren van de graaf in het graafschap Zutphen, de drost iets hoger in rang en vaak over een groter of belangrijker gebied dan de scholt. De schatting werd in Ruurlo (ook Ruerderloe, Roderloe genoemd) geleid door de richter aldaar, Wolter van Olde, geholpen door de gezworen setters (beurders, inners van de schattinggelden) Jan to Elschate, Wolter Garbeldynck en Harman ter Hair. Voor het goede begrip zij nog vermeld dat een ortschild het $\frac{1}{4}$ deel van een schild is. Een schild stond gelijk aan $1\frac{1}{2}$ Rijnse goudgulden.

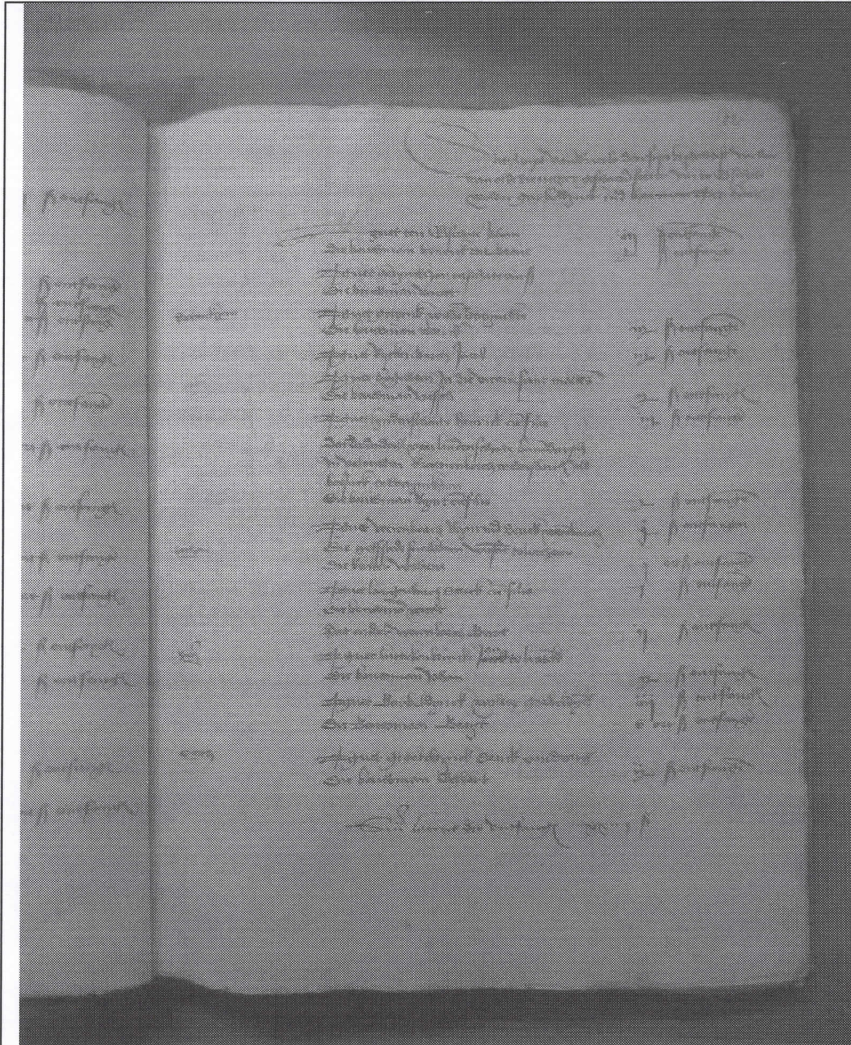
Van de *armen* viel niets te halen. Het waren er minder dan in 1492, maar wel dezelfde: Jan Warners; Kuene; Henrick Schroir; de Wedinckle; Knueffken; Jan Buessen; Jan Kemerlick; Reynt Rese; deWever; Rost; Harmen Geck; Roloff de Brouwer. Van twee personen, Derick Piers en Gert Lanssinck, die in 1492

ook bij de armen hoorden, wordt vermeld dat ze dood (mortuus) en arm (pauper) waren, maar dat ze toch nog een ½ ortschild zouden moeten betalen. Deze afdracht is niet geïnd.

Een ½ ortschild betaalden Jan Spain, Jan Egels en Harmen Grubbe, die in 1492 nog arm waren.

1 Ortschild betaalden de kater (keuterboer) Wilhem (te Langenberch?) op Snackendam die

eerder nog een ½ schild betaalde, de kater Francke (waarschijnlijk op het goed Lutteke Pailhair) die in 1492 nog bij de armen hoorde, de weduwe Swene ter Haer die in 1492 met haar kinderen nog een ½ schild betaalden en Wilhem Busch (in 1492 Bosch geheten en toen nog tot de armen behorend). De laatste was waarschijnlijk bouwman op het goed Ten Buschkerer, dat onder Borculo viel.

Een pagina uit het schattingsregister, met daarin een keurige opsomming van de ingezetenen in Ruurlo en het bedrag waarvoor ze werden aangeslagen

De volgende 11 personen betaalden een ½ schild oftewel 2 ortschilden: de bouwman Henrick die Greve op het goed Elschate; de bouwman Rynt met zijn zoon op het goed Lyndenschaite; Reynt en Derick Weenbarch; Geryt ten Nyenhues op het Pasmansguet; Engelbert Cremer; Bartolt die Grote; Bernt op het guetken Haegenbeick; Henrick op het Grote Knuve; de bouwman Derick op het

goed de Nye Hair; Gert Beuwkens; de twie (twee) achter Lonre (? , mogelijk op Achterloe).

3 Ortschilden betaalde de bouwman op Bloemendael, een goed van Evert van Hekeren, die in 1492 nog ½ schild kwijt was.

1 schild betaalden:

Derick met zijn zoon op het Langenbarch; vrouw Karstkens met haar kinderen op het

goed Ten Velde; Gaitzschalck; de bouwman Henrick op het goed Ten Voshair (van Evert van Hekeren); Bartolt op Toitbers erf; idem van zijn (Bartolt?) renten uit Jodenhove; de bouwman Goissen Vellers op het Beuwkes goed van Katrina Beuwkes; de bouwman Wennemer op 't Loe van Evert van Hekeren; deze Wennemer betaalde ook nog 1 schild over zijn andere goed Luessinck.

5 *ortschild* betaalde Geryt, de bouwman op Garbeldinck, die in 1492 nog 1 schild kwijt was.

Er waren 18 personen die 1½ *schild* betaalden: de bouwman Wessel op het goed Hogeweck in de vicarie St. Martens; de bouwman Johan op het goed Luttekenbrinck van Jan to Luttekenbrinck die in Zutphen woonde; Henrick op het Schroirss erve; de bouwman Engelbert op het Lutteke Luessinck; de bouwman Gerrt op de Wedeme van de pastoor; Jan Brouwer; Jan Lanssinck; de bouwman Roloff op het Rebbersgoed, waarvan de eigenaar te Zutphen woonde; Wilhem Cremer; de bouwman Geryt Kremer op het goed Ten Broeill van Evert van Hekeren; Roloff op het goed Ten Bome; de bouwman Adriaen op het Kerckwick van Evert van Hekeren; de molenaar te Lichtenvoorde over het goed de Nye Hair; de bouwman Henrick op Wiltinck; de bouwman Gert op Jodenhove van Jacob van Hackfort; de bouwman Evert op Levenstroit van Jacob Hackfort; Henrick op het goed De Wiersche; Henrick over het goed Everwynnynck.

2 *schild* betaalden:

Geirt op het andere Weienbarch; de bouwman Egbert op de Groete Brinck van Derick van Dorth; Johan op 't Lutteke Knuve; Lambert van het goed Wynkell.

2½ *schild* betaalden:

Henrick en zijn zoon van het goed Lydenschaite; Lambertz kinderen Bernt c.s. van het goed Groete Luessinck; Wolter van het goed Wiskinck; Henrick van de Groete Pailhair; Harmen met zijn moeder van de Groete Hair.

3 *schild* betaalden:

Johan ten Elschate van het gelijknamige goed; de bouwman Derick op het Gotynck; Jacob van het goed Ryckenbarch; Wolter Garbeldinck over zijn goed; Katrina en haar zonen over

haar goed Wolschenhues; Martens erfgenamen over het goed ter Vorme.

3½ *schild* betaalden:

Wolter over zijn goed Nyenhues; Lubbert de Venthe over het gelijknamige goed; Lieffert Wyltinck over het gelijknamige goed.

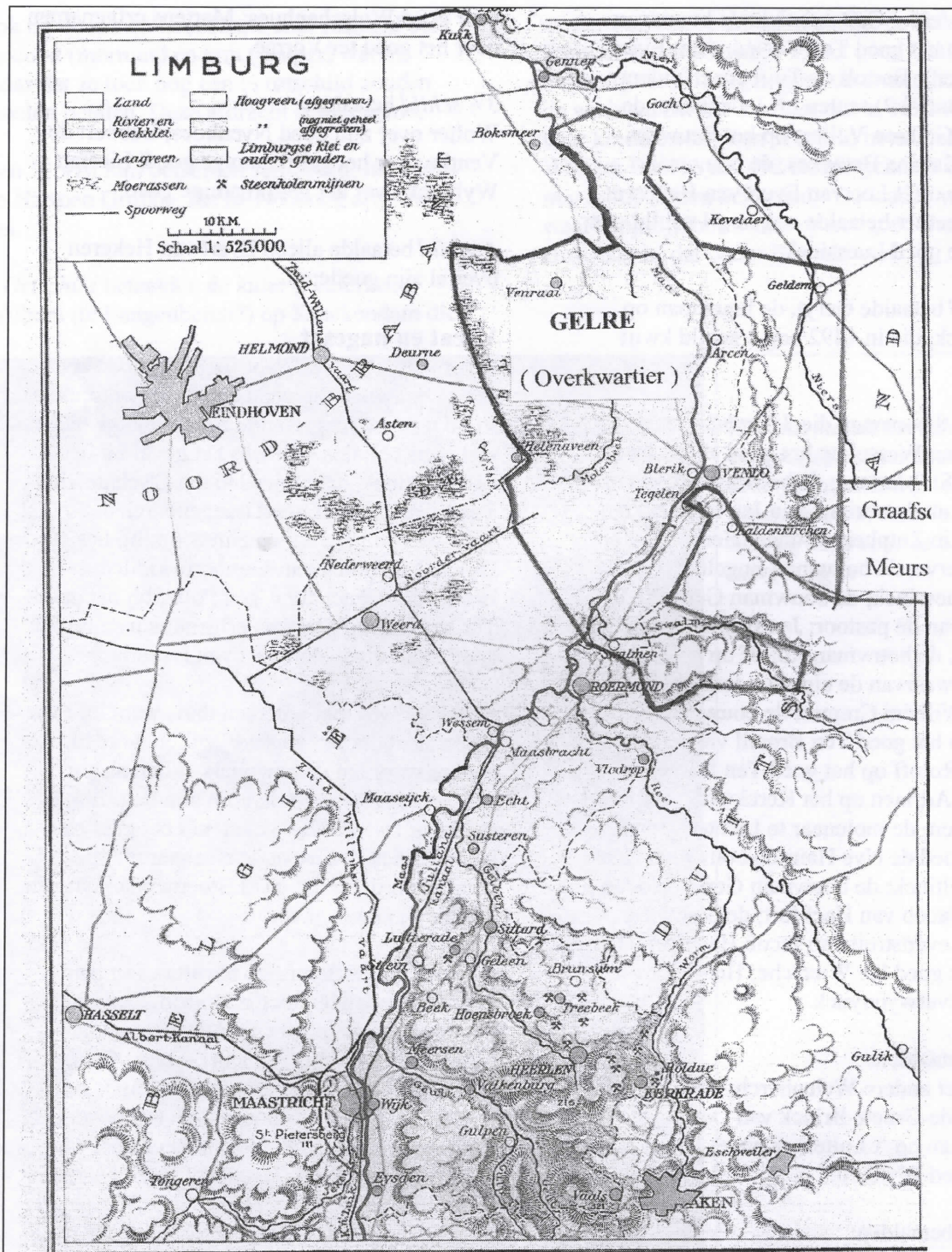
4 *schild* betaalde alleen Evert van Hekeren over al zijn goederen.

Vacat en nagesat

Bij enkele personen staat *vacat*. Dit betekent dat de bouwman op een bepaald erf ontbrak. Er stond dus een leegstaande behuizing op en hier viel niets te halen. Dit was het geval bij het goed Herinck, dat onder Jan ten Elschate viel. Verder nog bij het goed Langenbarch dat in het bezit was van Derick en zijn zoon; bij het goed Groete Luessinck van Lambertz kinderen Bernt c.s.; bij het goed Ten Polle; bij het goed Ter Vorme van Martens erfgenamen en bij het goed Achterloe van Evert van Hekeren.

Blijkbaar was niet iedereen thuis want bij twee erven staat dat ze '*nagesat*' zullen worden, met andere woorden de bewoners zullen alsnog achterna gezeten worden om hun belasting te voldoen. Dat was het geval met het guet Luttecke Brinck, waarvan de eigenaar niet genoemd wordt en het goed Bloemendail dat van Evert van Hekeren was.

Buiten Ruurlo. Sommige bezitters van landgoederen woonden niet in Ruurlo. Deze werden in hun woonplaats door de setter aldaar bezocht. Dit waren: Wilhem Gotynck te Doetinckhem van het erf Gotynck en de bezitter van de hofstede Snackendam te Lochem. Te Zutphen woonden Jan to Luttekenbrinck van het gelijknamige erf, evenals Derick Nyerken (per abuis in 1492 Merken genoemd; er stond bij nader inzien Nierken) van het erf Lutteke Pailhair. In Zutphen woonde ook de niet met naam genoemde eigenaar op het Rebbers guet, die tripmaker was (een trip is een muil met een houten zool). Derick van Dorth van het goed Groetebrinck woonde te Dorth en Jan to Konstgoir van het goed Konstgoir woonde te Beltrem. De woonplaats van Jacob van Hackfort die de erven Jodenhove en Levenstroit bezat, wordt niet vermeld.

Het hertogdom Gelre omvatte globaal de Veluwe (Kwartier Arnhem), de Graafschap (Kwartier Zutphen), de Betuwe (Kwartier Nijmegen) en het Overkwartier (ten noorden van Venlo). Het graafschap Meurs lag ten oosten van het Overkwartier. De naam is nu nog terug te vinden in de naam van de stad Moers (uitgesproken als Meurs), een voorstad ten noorden van Duisburg

Opmerkingen

- Bij enkele personen en erven heb ik al wat gezegd over het verschil met de ponschatting van 1492. Ze betaalden meestal iets meer. Je zou verwachten dat de schatting meer heeft opgebracht, want 41 personen waren hetzelfde

kwijt als in 1492, acht personen betaalden minder en 28 moesten meer opbrengen. Maar dat blijkt niet waar. De opbrengst wordt beschreven op vier foliozijden. Onderaan elke pagina wordt de som weergegeven van wat elke genoemde bewoner moest opbrengen.

Tellen we die vier sommen bij elkaar op dan heeft men in Ruurlo 91 schilden en 1½ ortschild moeten ophoesten. In 1492 was dit nog 94 schild.

- Er keren een aantal namen uit 1492 niet terug: Haerkamp als bouwman op het Elschate; Roeleff als bouwman (op het Herinck?); Henrick als bouwman op het Gotincksgoed; Lambert ten Weyenberch; Derick Spencker als bouwman op het Lutteke Brinck; Derick Stroeder; Gadert van Elst; Antonie Bosch, het erve Roetbaers en Wolter van Olde, de richter van Ruurlo.

Afbeelding van Karel van Gelre, de weerbarstige hertog die de onafhankelijkheid van Gelre met hand en tand verdedigde tegen het machtige Habsburgse rijk

- Nieuw zijn de volgende personen en/of erven:

Op het goed Elschate is een nieuwe bouwman, Henrick die Greve. In 1492 wordt wel een Die Greve genoemd als zelfstandige betaler. Zou het dezelfde zijn?

Ook op het Gotinck verandert de naam van de bouwman, Henrick wordt Derick. Of de persoon dezelfde blijft is nog maar de vraag, want het is niet zeker dat de naam Henrick zo maar verandert in Derick. Eerder is aan te nemen dat Derick of Derk afkomstig is van Theoderik. Dit aspect zal nader bestudeerd moeten worden.

Lambert ten Weyenberch keert niet terug en wordt opgevolgd door Geirt en op de Lutteke Brinck wordt bouwman Derick Spencker opgevolgd door een zekere Johan.

Op het Groete Luessinck is waarschijnlijk Lambert overleden, want zijn kinderen onder leiding van Bernt nemen de lasten over en op het Pasmansgoed neemt Geryt ten Nyenhues de zaken over van Pasmaan en zijn zoon.

Lanssinck van 1492 krijgt een voornaam: Jan, en Harmen Grob (door mij per abuis Gros genoemd) heet nu Harmen Grubbe. Henrick Schroeder heet nu Henrick Schroir (beide namen betekenen snijder, kleermaker) en het Coensgoer krijgt nu een eigenaar, Jan to Konstgoir, die echter te Beltrem woont. Het Lutteke Knuve werd in 1492 niet genoemd en wordt nu vertegenwoordigd door Johan, die meteen voor 2 schild wordt aangeslagen. Het erf Kleynhaer waarvan de molenaar van Lichtenvoorde de rente ontvangt, wordt nu Nye Hair genoemd en de bouwman heeft nu een naam: Derick.

De bouwman op het goed van Lieffert Wiltinck heet nu Henrick, daarvoor was het Derick. Weer een naamsverandering? Net als bij de bouwman op het Gotinck, maar dan omgekeerd?

Zou het kunnen zijn dat Roetbaers erve, vermeld in de lijst van 1492, een schrijffout is, omdat de naam van het erf niet terugkeert maar er wel een Bartolt op Toitbers erff verschijnt die hetzelfde betaalt, namelijk 1 schild? Gosen Beeuken blijkt nu geen eigenaar te zijn van, maar bouwman op het Beuwkens goed van Katrina Beuwkens. Wilhem Bosch heet nu Busch, woont blijkbaar te Ruurlo maar werkt op het goed Ten Buschkerer onder Borculo. En tot slot blijkt het goed 't Loe aan Evert van Hekeren te behoren, dat bebouwd wordt door Wennemer die ook al op het Luessinck werkt of daar eigenaar van is.

U merkt het wel: ik heb wat wijzigingen moeten vermelden in de lijst van 1492. Dat is het gevolg geweest van het feit dat ik 1492 en 1494 met elkaar heb vergeleken. Toen rezen er vragen. Een duidelijker kopie van de lijst van 1492 bracht de fouten aan het licht.

Ik heb niet alles met elkaar vergeleken. Misschien een leuke bezigheid om te zien hoe de schrijfwijze kan verschillen. Er was geen vaste spelling. Misschien ontdekt u bepaalde wetmatigheden die er zeker zijn. Er is kortom nog een hoop te ontdekken over Old Reurle.

Van Goeting tot Gotink, van Ruurlo tot Amsterdam (1)

Gedurende een reeks van jaren heb ik, samen met een familielid in Amsterdam, de stamboom van de 'Gotinks' nageplozen. Daarbij hebben we niet alleen gespeurd naar familiegegevens maar ook naar een stuk geschiedenis van Ruurlo en omgeving. Want dat is juist het leuke en interessante aan genealogie, niet alleen een opsomming van namen en data maar juist ook nota nemen van leef-, woon- en werkomstandigheden van onze voorouders en hoe ze omgingen met veranderingen. Was het niet de oude Bilderdijk die constateerde: 'In het heden ligt het verleden, in het nu wat worden zal'.

Willem Gotinck

Al speurende naar gegevens over mijn familie valt het op dat onze voorouders een redelijk aandeel hebben gehad in de geschiedenis van Ruurlo. Van het goed Goetinch is bekend dat het gelegen was vanaf het dorp Ruurlo tot aan de Hukkersdijk met de boerderijen veurste (kleine) en achterste (grote) Gotink (zie kaart). We hebben gekeken naar het voorkomen van en de rol die de Gotinks gespeeld hebben in de 17e, 18e en begin 19e eeuw. Een interessante geschiedenis onder andere door het bezit van twee bierbrouwerijen, één gelegen in de buurtschap Bruil genaamd brouwers Gotink (ofwel Reindershuus, thans Tolhutterweg 3) en een in het dorp Ruurlo. Deze twee brouwerijen zijn voor zover bekend bij de familie in gebruik in de periode 1689 tot 1830, maar mogelijk ook al eerder.

Daarnaast heeft de familie een rol gespeeld bij de hernieuwde totstandkoming van de RK parochie in Ruurlo in 1799. Interessant is daarbij te vermelden dat de heer Huitema, oud lid van het parochiebestuur, enige jaren geleden op de zolder van de kerk enkele dozen met oude aktes en geschriften heeft herontdekt. Het gaat om stukken uit de periode vanaf 1750 tot ruim 1900. Hierin zat de vrijwel volledige geschiedenis van de familie Gotink op Cuenencamp in de buurtschap De Bruil. In ieder geval vanaf de aankoop van de boerderij in 1774 tot aan de schenking aan de RK Kerk en sloop in 1894. In een serie artikelen wil ik u graag nader informeren over het wel en wee van de

familie en de rol die ze daarbij speelden binnen Ruurlo.

Het leven in de oude tijd

Dat het leven in de oude tijd niet altijd even gemakkelijk en goed was wordt snel duidelijk. "Die goeie ouwe tijd" zeggen we vaak, zonder er bij na te denken. Maar als je er in duikt was 'die oude tijd' zeker niet altijd even goed. Ziektes zoals pest, tyfus, cholera (rode loop), mazelen en kinkhoest kwamen regelmatig voor en eisten hun tol in de vorm van hoge sterftecijfers. Omstreeks 1589, in de Tachtigjarige Oorlog, meldt een ooggetuige dat er in Ruurlo nog maar zeven mensen wonen, in Vorden nog vijftien. Het land is woest en ledig en wolven en verwilderde honden hebben bezit genomen van de streek, klaagt hij.

Van brouwer tot schilder

Een zoektocht via Google op de computer levert soms verrassende resultaten op. Toets bijvoorbeeld 'Jan Goeting' in en U komt onder meer informatie tegen over een bekende kunstenaar die heeft geleefd van 1918 tot 1984. Hij heeft in 1962 bij het 25-jarig huwelijk van prins Bernhard en koningin Juliana de prinsessen Beatrix en Marijke geschilderd als onderdeel van het nationale cadeau. Weet dan dat de voorouders van deze Jan Goeting afkomstig waren van 'Brouwers Gotink' uit het dorp Ruurlo. De locatie van deze brouwerij is het pand dat in de volksmond de 'Suukerpot' wordt genoemd.

Naast besmettelijke ziekten werden onze voorouders regelmatig geconfronteerd met oorlogen. Dit gaf voortdurende zorg om het naakte bestaan. Zorg om kleding, gezondheid en voedsel, zeker als er ook nog eens een oogst was mislukt. Daarbij waren onze voorouders overgeleverd aan de grillen van degenen die het voor het zeggen hadden en betaalden vaak het gelag in de strijd om macht en bezit. Ten opzichte van stedelingen genoot men geen enkele bescherming. Wat te denken bijvoorbeeld van in de omgeving gelegerde troepen. Bij het beleg van Grol, in 1627, trekken troepen van Ernst Casimir dwars door Ruurlo. Ze leggen speciaal een dijk aan om zich een weg door het moeras te verschaffen. Er wordt verondersteld dat de naam Bedelaarsdijk komt van het gegeven dat vele bedelaars en landlopers in het spoor van het leger mee liepen. Het spreekt vanzelf dat zo'n troepenmacht een ware plaag voor de bevolking was. Immers, al deze mensen moesten eten en drinken en hun vertier zoeken. De marke van Ruurlo ziet zich dan ook gedwongen in 1628 de Sikkelaarskamp te verkopen, 'tot reparatie der schaden, so dat kerspel Ruerlo by die belegeringe van Gronlho geleden'.

Een Belgische tak

Toen in 1830 Jan Gotink werd opgeroepen dienst te nemen in de 'militie' om de afscheiding van de zuidelijke Nederlanden (België) tegen te gaan, heeft hij dat met tegenzin gedaan. Immers, deze strijd werd onder de Katholieken gezien als een oorlog tegen geloofsgenoten. Met diverse anderen deserteerde hij uit het leger en dook onder. Na afloop van de oorlog kon deze groep niet terug. Jan Gotink bleef in België, trouwde en sindsdien leeft er een hele gemeenschap die Gotink heet in de omgeving van Antwerpen. Jan Gotink is een voorouder uit de tak Gotink van mijn moeders zijde.

Oorsprong van namen

Een van de opvallendste kenmerken van de Oost-Nederlandse familienamen is de uitgang 'ing' waarvan 'ink' een uitspraakvariant is, ontstaan door de verscherping van de slotmedeklinker. In oude geschriften wordt dit vaak door de spelling 'inch' of 'inc' weergegeven. Tegenwoordig vinden we een enkele maal 'ing'. De uitgang dateert uit vroeg Germaanse tijden en had de hoofdbetekenis 'behorende

aan', die ook kan worden uitgelegd als 'zoon van' en het is vooral in deze betekenis dat we dit, gehecht aan voornamen, aantreffen. Dit was niet specifiek Oost-Nederlands maar kwam in het gehele Germaanse taalgebied voor, vooral in het oud-Saksische en Angelsaksische deel. Uit het laatst genoemde deel van dit taalgebied is een goed voorbeeld voorhanden van de wijze waarop de uitgang fungeerde. In een geslachtsregister in de Angelsaksische Kroniek uit 855 lezen we: 'Aethelwulf waes (= was) Ecgbrehting (= zoon van Egbert)', terwijl in een vertaling van het Nieuwe Testament, Lucas 3-24, gesproken wordt van Leving (= zoon van Levi) en Nathaning (= zoon van Nathaning).

Geleidelijk gaat de betekenis van 'zoon van' over in 'afstamming van' of 'behorende tot de familie of het gevolg van', gehecht aan de naam van een al dan niet aanzienlijk man. Zo ontstonden de namen van koningshuizen zoals de Carolingi, afstammelingen van Karel de Grote. Al in de achtste eeuw komen we voornamen met 'ing' tegen: Ameling, Erming, Harding, Willing. Meer over de betekenis en herkomst van Oost-Nederlandse familienamen is te vinden in het boek 'Oost-Nederlandse Familienamen' van B.J. Hekket (1975).

Wanneer nu iemand in die overoude tijden Willing heette en zich ergens als boer vestigde, werd zijn huis of erf naar hem genoemd. Deze overgang in betekenis werd vergemakkelijkt doordat de uitgang 'ing' ook wel het begrip 'woonplaats van' of 'gelegen bij' weergaf. Voor vrijwel alle namen op 'ing' of 'ink' moeten wij aannemen dat het oorspronkelijk erfnamen zijn, zodat iemand die Wilmink heet, vrij zeker niet van een voorvader Willem stamt maar van een erve Wilmink. Wanneer een erf van eigenaar of bewoner wisselde kon het met de naam van de oude of nieuwe eigenaar aangeduid worden. Om onzekerheid over de juiste naam van de erve te voorkomen, werden ook wel de namen van beide eigenaren gebruikt.

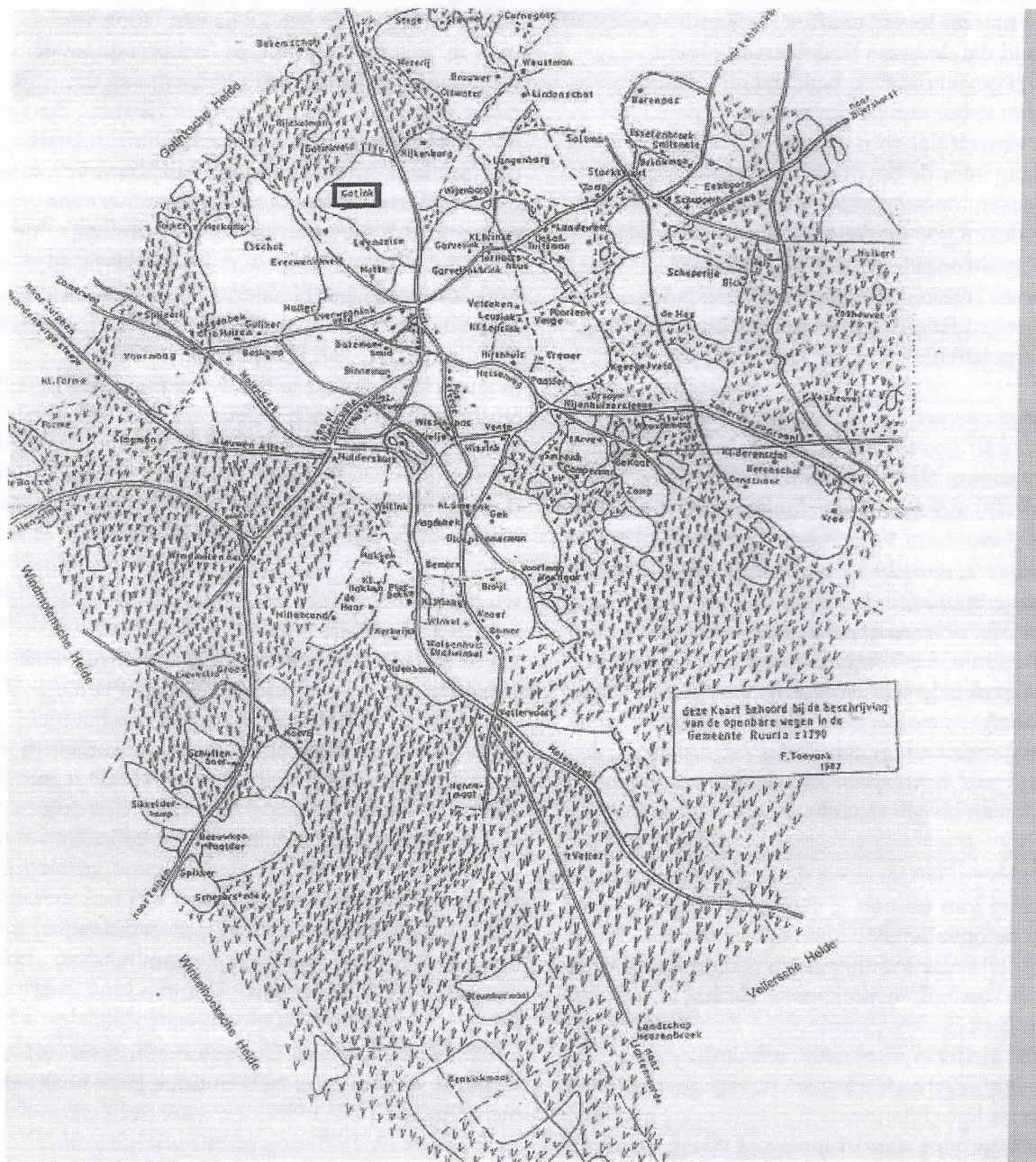
Herkomst naam Gotink

Ook bij de familie Gotink zijn diverse voorbeelden van personen die hun naam hebben aangepast aan de boerderij. Herman Poesse of Pesse is in 1548 eigenaar en noemt zich Goetinch. Hillebrandt Gotinck is een zoon van Hendrik Wessel en is zich Gotinck gaan noemen omdat hij op 't Gotinck woonde. Zo komen er ook na 1700 nog naamswijzigingen voor. Wat je hieruit kunt concluderen is dat de

woonstede heel belangrijk was. Overigens kende ik bijvoorbeeld in mijn jeugd jaren onze burens ook vooral bij de naam van de boerderij. Pas later werd me duidelijk dat de familienaam een heel andere was.

De naam Gotink bestaat uit twee elementen. Het eerste deel is 'Got' dat afkomstig is van het Oud-Saksische woord Gota of Gotte, afgeleid van 'Goda'. De volledige betekenis van de naam Gotink of Goetinch zou derhalve kunnen zijn 'toebehorende aan God' of 'woonplaats van God'.

Voor het eerst wordt 't goed Gotinck in het kerspel Roerderlo genoemd op 12 maart 1438 als Arnolt, Hertog van Gelre, het goed ontslaat uit de horigheid en maakt tot een erfytnggoed. Al eerder, in 1382, worden de goederen Gotinch in Varssel, Vierakker /Warnsveld en Baak ontslagen uit de horigheid. Het is opvallend dat dit gelijktijdig gebeurt. Het vermoeden wordt gewekt dat er een verband tussen deze goederen bestaat. Eveneens in 1382 worden in Ruurlo voor het eerst vijf erven uit de horigheid ontslagen.

Historische Vereniging Old Reurle : opgericht 15 februari 1984

- Voorzitter :** D. Chr. Weenk, Bekkenwal 2a, 7261 RG Ruurlo
Telefoon: 0573-453774 e-mail: decewe@hetnet.nl
- Secretaris :** L.W. Besselink, Noorderweme 6, 7261 PX Ruurlo
Telefoon: 0573-452376 e-mail: leobesselink@kpnplanet.nl
- Penningmeester:** J.H. Holtslag, Stationsstraat 10c, 7261 AD Ruurlo
Telefoon: 0573-453904 e-mail: jh.holtslag@hetnet.nl
- Bankrekening:** Rabo Achterhoek-Noord, Ruurlo, Rekeningnummer 3567.22.996
t.n.v. Historische Vereniging Old Reurle
- Tweede voorzitter:** A.J. Kettelerij, Borculoseweg 62, 7261 BL Ruurlo
Telefoon: 0573-452204 e-mail: kettelerijruurlo@hetnet.nl
- Bestuursleden :** Mw. J. Schepers-Abbink, Stationsstraat 10 , 7261 AD Ruurlo
Telefoon: 0573-452409 e-mail: arendjanschepers@hetnet.nl
Mw. I. Hummelink, Strikkersteeg 11, 7261 RW Ruurlo
Telefoon: 0573-453531 e-mail: b.hummelink@hetnet.nl
J.W. Scholten, Haarskamp 64, 7261 ZD Ruurlo
Telefoon : 0573-254931 e-mail: janwillem.scholten@hetnet.nl
- Organisatie jaarprogramma:** Mw. J. Schepers-Abbink.
- Cultuur-historie Berkelland :** J.W. Scholten
- Archeologische Werkgroep
Coördinator:** J.W. Bredewout, 't Rikkelder 38, 7261 BE Ruurlo
Telefoon: 0573-450224 e-mail: j.w.bredewout@freeler.nl
- Redactie "Onder d'n Kroezeboom":** A.E. Banda, Dekkersweg 2, 7261 MC Ruurlo
Telefoon: 0573-452212 e-mail: lou_banda@wanadoo.nl
G.J. Glijnis, Willem Alexanderlaan 62, 7261 WJ Ruurlo
Telefoon: 0573-453435 e-mail: gj.glijnis@12move.nl
H. Post , 't Heering 13, 7261 VK Ruurlo
Telefoon: 0573-451264 e-mail: h.post25@simpc.nl
J. Oonk , Juttepad 6, 7021 NP Zelhem
Telefoon: 0314-625316 e-mail: info@janoonk.nl
- Verspreiding Kroezeboom:** mw. J. Schepers-Abbink
- Internetsite :** www.oldreurle.nl
- Contributie per seizoen :** € 14,00 persoonlijk lid, € 21,00 voor echtparen
- Registratie bij Kamer van Koophandel te Arnhem, inschrijfnummer 40103401
Het kwartaalblad Onder d'n Kroezeboom is ingeschreven onder nummer ISSN 0929-919X

**Voor al uw installatiewerk
zijn wij het juiste adres**

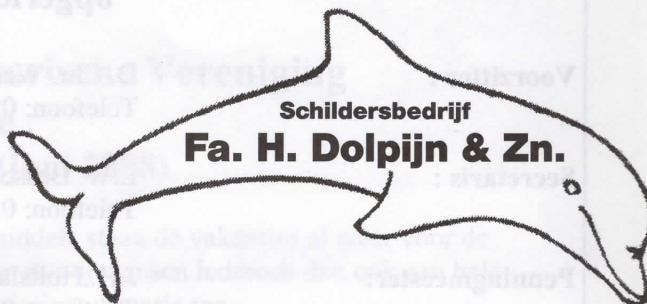
Installatiebedrijf ALTENA v.o.f.

RUURLO

Borculoseweg 9 – Tel. (0573) 451364

www.altena-ruurlo.nl

**Voor al uw schilderwerken
naar**

Burg. van Arkellaan 13

7261 AJ Ruurlo

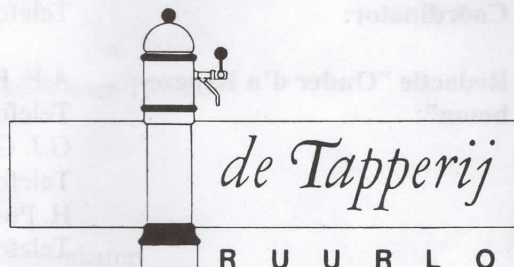
Tel./Fax 0573 - 45 10 24

**SCHOENMODE
ALEX**

Dorpsstraat 21

7261 AV Ruurlo

tel: (0573) 45 13 07

Hans Ribbers

**Voor al uw feesten en
partijen t/m 240 personen**

Julianaplein 4

Ruurlo

Telefoon (0573) 45 21 48